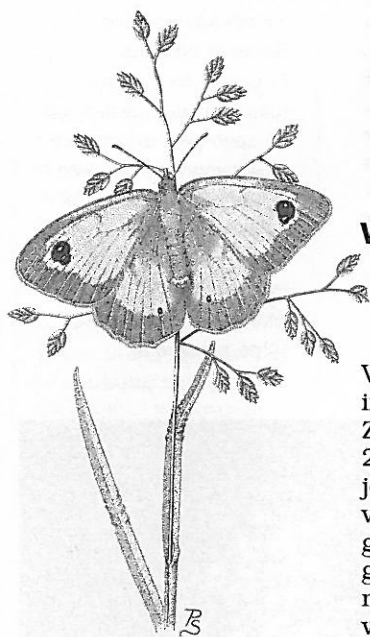

tekst:
**Henk
Wagenaar**

Een karakteristieke Zeeuw

tekening: Paul Schoenmakers

Het Oranje zandoogje staat in Midden-Zeeland bovenaan de Top-Tien-lijst van in 1993 waargenomen vlinders. Je zou dit zandoogje een karakteristieke vlinder van Zeeland kunnen noemen.

Van de in totaal 6500 waarnemingen die in 1993 bij de vlinderwerkgroep Midden-Zeeland zijn binnengekomen, zijn bijna 29% waarnemingen van Oranje zandoogjes (*Pyronia tithonus*)! In bijna elk hok van 5x5 km is deze soort na 1980 waargenomen. Het Oranje zandoogje valt goed op door z'n oranje-bruine kleur. De mannetjes zijn wat kleiner dan de vrouwtjes, maar wel dieper oranje van kleur. Tevens hebben ze een duidelijke donkere band van geurschubben over de voorvleugels.

Levenscyclus

In de korte periode dat het Oranje zandoogje leeft moet gezorgd worden voor de voortplanting van de soort. Na de paring legt het vrouwtje de eitjes afzonderlijk op diverse grassoorten.

Het rups stadium duurt ongeveer 9 maanden, namelijk van augustus tot juni. De halfvolwassen rups overwintert meestal diep tussen het gras. De bruine rupsen hebben witte lengtestrepen, en groeien uitermate traag. Pas in het voorjaar beginnen ze weer te eten van het inmiddels groeiende, malse gras.

De verpopping vindt plaats in juni. De zwart tot bruin gevlekte pop hangt dan aan een spin-selkussen aan het gras. Als alles goed verloopt barsten begin juli de eerste poppen open en zien we de eerste Oranje zandoogjes rondvliegen.

Het Oranje zandoogje komt voor in bloemrijke graslanden, ruigten en heiden in een gevarieerde, bosrijke omgeving. Vooral bij bosranden en in de buurt van bosjes zijn de vlinders te vinden. In landbouwgebieden kan de vlinder veel bij houtwallen en slootranden gezien worden, en ook langs bloemrijke dijken (Beschermingsplan Dagvlinders, 1989; Tax, 1989). Met name dit laatste is denk ik heel goed van toepassing op de regio Midden-Zeeland. Vooral de 'Zak van Zuid-Beveland' staat bekend als een gebied waarin nog veel van die bloemdijken voorkomen. Ook is er nog een mooi heggengebied te vinden, waar een rijk dierenleven kan worden aangetroffen. Als je bij diverse slootranden en wegbermen gaat kijken, kan het Oranje zandoogje soms veelvuldig waargenomen worden. Vooral op braamstruiken en Koninkinnekruid zoeken de vlinders naar nectar.

Gelukkig is het Oranje zandoogje nog steeds een algemene standvlinder. In Nederland treffen we de soort vooral aan in het zuiden, dus in Zeeland, Brabant en Noord-Limburg. Daarnaast is er een tweede leefgebied waar ze veelvuldig voorkomen: Zuidoost-Friesland, Drenthe en gedeeltelijk in Groningen en Overijssel. In het midden van het land wordt deze soort maar heel weinig gezien.

Blijkbaar leeft het Oranje zandoogje in twee van elkaar gescheiden kerngebieden. Waarom hij in andere delen ontbreekt is niet goed bekend. Ook binnen de gebieden waar hij wel voorkomt kan hij op de ene plek heel talrijk zijn en een kilometer verder - waar de berm of de bosrand er hetzelfde uitziet - geheel ontbreken.

Vliegtijd

Vanaf begin/half juli is het Oranje zandoogje te zien. Op Walcheren is vorig jaar op 4 juli de eerste waarneming gedaan van deze soort, op Zuid-Beveland op 16 juli. De vlinder vliegt slechts in één generatie per jaar, en leeft ongeveer drie weken. De top van de vliegtijd ligt volgens Tax (1989) tussen 15 juli en 20 augustus. Dit klopt aardig met de waarnemingen die ik over 1993 heb ontvangen. Vooral eind juli en de eerste week van augustus zijn topweken. Langs sloten en in wegbermen kun je plaatselijk op bijna elke vierkante meter één of meer exemplaren tegenkomen, vaak in gezelschap van Zwartsprietdikkopjes, die dan ook juist in grote aantallen rondvliegen. Prachtig om te zien!!

Beheersmaatregelen

Zoals reeds vermeld komt het Oranje zandoogje veel voor in de buurt van houtwallen, ruigten en slootkanten. Het beheer hiervan moet gericht zijn op het ontwikkelen van een geleidelijke overgang van lage naar hoge begroeiing. Beschutte plaatsen zijn van belang voor deze en andere soorten dagvlinders. Maaien zou op deze plaatsen gefaseerd moeten gebeuren. Bepaalde stukken in zo'n gebied moeten niet elk jaar, maar om het jaar gemaaid worden, zodat er voldoende variatie in het leefgebied van de vlinders ontstaat en er steeds voldoende waard- en nectarplanten aanwezig zijn.

Literatuur

- Beschermingsplan Dagvlinders, 1989. Min. van Landbouw en Visserij, Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer, 's-Gravenhage.
- Sterna, tijdschrift van de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland en de Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee; 37e jrg. nr.3+4.
- Tax, M.H. 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. 's-Graveland/Wageningen.